

XUNTA DE GALICIA
CONSELLERÍA DE EDUCACIÓN
E ORDENACIÓN UNIVERSITARIA

Conservatorio Profesional de Música

Praza do Conservatorio, s/n 15011 A CORUÑA
Telf. 981 276 800 - Fax 981 276 767
cmus.profesional.coruna@edu.xunta.es
centros.edu.xunta.es/cmusprofesionalcorunha

PROGRAMA OFICIAL DA MATERIA DE

ARPA

CURSO 2011-2012

INDICE

<u>1. INTRODUCCIÓN E FINALIDADE DAS ENSINANZAS ELEMENTÁIS E PROFESIONÁIS DE MÚSICA</u>	5
<u>2. OBXECTIVOS</u>	5
2.1 GRAO ELEMENTAL	
<u>2.1.1 OBXECTIVOS XERAIS DO GRAO ELEMENTAL</u>	
<u>2.1.2 OBXECTIVOS ESPECIFICOS DO GRAO ELEMENTAL PARA ARPA</u>	
2.2 GRAO PROFESIONAL	
<u>2.2.1 OBXECTIVOS XERAIS DO GRAO PROFESIONAL</u>	
<u>2.2.2 OBXECTIVOS ESPECIFICOS DO GRAO PROFESIONAL PARA ARPA</u>	
<u>3. CONTIDOS</u>	8
3.1 GRAO ELEMENTAL	
<u>3.1.1 CONTIDOS ESPECIFICOS DO GRAO ELEMENTAL PARA ARPA</u>	
3.2 GRAO PROFESIONAL	
<u>3.1.2 CONTIDOS ESPECIFICOS DO GRAO PROFESIONAL PARA ARPA</u>	
<u>4. PROGRAMACION DO GRAO ELEMENTAL DE ARPA</u>	10
4.1 PRIMEIRO DE GRAO ELEMENTAL	
4.2 SEGUNDO DE GRAO ELEMENTAL	
4.3. TERCEIRO DE GRAO ELEMENTAL	
4.4 CUARTO DE GRAO ELEMENTAL	
<u>5. PROGRAMACION DO GRAO PROFESIONAL DE ARPA</u>	25
5.1 PRIMEIRO DE GRAO PROFESIONAL	

5.2	SEGUNDO DE GRAO PROFESIONAL	
5.3	TERCEIRO DE GRAO PROFESIONAL	
5.4	CUARTO DE GRAO PROFESIONAL	
5.5	QUINTO DE GRAO PROFESIONAL	
5.6	SEXTO DE GRAO PROFESIONAL	
6.	<u>CRITERIOS DE AVALIACIÓN</u>	43
6.1	CRITERIOS XERÁIS	
6.2	PROCEDEMENTOS DE AVALIACIÓN	
6.3	RECURSOS DE AVALIACIÓN	
6.4	MEDIDAS DE RECUPERACIÓN E PROBA EXTRAORDINARIA DE SETEMBRO	
6.5	AMPLIACIÓN DE MATRICULA	
7.	<u>RECURSOS DIDACTICOS</u>	45
8-	<u>METODOLOXÍA</u>	48
9-	<u>OS PROCEDEMENTOS DE ACCESO AO CURRÍCULO, SE É O CASO, PARA O ALUMNADO CON NECESIDADES ESPECÍFICAS</u>	49
10-	<u>AS ACTIVIDADES CULTURAIS E DE PROMOCIÓN DAS ENSEÑANZAS PROGRAMADAS POLO DEPARTAMENTO</u>	51
10.1	ACTIVIDADES EXTRA-ESCOLARES PARA O DESENVOLVEMENTO ARTÍSTICO	
10.2	ACTIVIDADES EXTRA-ESCOLARES PARA O DESENVOLVEMENTO PERSOAL	
11-	<u>OS PROCEDEMENTOS PARA QUE O DEPARTAMENTO COORDINE, VALORE E REVISE O DESENVOLVEMENTO E O RESULTADO DA SÚA PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA</u>	52

<u>12- OS PROCEDEMENTOS PARA REALIZAR A AVALIACIÓN INTERNA DO DEPARTAMENTO</u>	52
<u>13. PROBAS DE ACCESO A TODOS OS CURSOS AGÁS 1º G. ELEMENTAL</u>	53
<u>14. BIBLIOGRAFIA</u>	58
<u>ANEXO I: MODELO DE PROGRAMA DE RECITAL DE FIN DE GRADO PROFESIONAL</u>	58
<u>ANEXO II - PREMIO DE FIN DE GRAO PROFESIONAL</u>	58

1. INTRODUCCIÓN E FINALIDADE DAS ENSIANZAS ELEMENTÁIS E PROFESIONÁIS DE MÚSICA

A lei orgánica 2/2006 do 3 de maio, de educación, establece no seu artigo 45 que as ensinanzas artísticas teñen coma finalidade proporcionarlle ao alumnado unha formación artística de calidade e garantir a cualificación dos futuros profesionais da música.

Grao Elemental: No artigo 48 preceptúa que as ensinanzas elementais de música terán as características e a organización que as administracións educativas determinen. Ditas características veñen dictadas no posterior decreto de 27 de Setembro de 2007. A finalidade do grao elemental das ensinanzas de réxime especial de música é promover a autonomía do alumnado para que a súa capacidade de expresión musical adquira a calidade artística necesaria que permita acceder ao grao profesional.

Grao Profesional: A lei orgánica 2/2006 do 3 de maio, de educación, establece no seu artigo 6.2 que o goberno fixará, en relación cos obxectivos, as competencias básicas, os contidos e os criterios de avaliación, os aspectos básicos do currículo que constitúen as ensinanzas mínimas. Asemade, a citada lei orgánica no capítulo VI do título I, fixa as características básicas das ensinanzas profesionais de música, dentro das ensinanzas artísticas.

A presente programación dá concreción a dito decreto a nivel de aula, e será o documento polo que se desenvolvan os diversos parámetros do traballo de aula dos docentes deste departamento no CMUS de A Coruña.

2. OBXECTIVOS

2.1 GRAO ELEMENTAL

2.1.1 Obxectivos xerais do grao elemental

Os obxectivos das ensinanzas de música do grao elemental serán os seguintes:

a) Apreciar a importancia da música como linguaxe artística e medio de expresión cultural dos pobos e das persoas.

- b) Expresarse con sensibilidade musical e estética para interpretar a música de diferentes épocas e estilos, gozar con ela e enriquecer as propias posibilidades de comunicación e de realización persoal.
- c) Coñecer e valorar a importancia da respiración e do dominio do propio corpo no desenvolvemento da técnica instrumental, da calidade do son e da interpretación.
- d) Relacionar os coñecementos musicais coas características da escritura e da literatura do instrumento da especialidade, coa finalidade de adquirir as bases que permitan desenvolver a interpretación artística.
- e) Interpretar en público, coa necesaria seguridade en si mesmo, para vivir a música como medio de comunicación.
- f) Interpretar música en grupo habituándose a escoitar outras voces ou instrumentos, e adaptarse harmonicamente ao conxunto.
- g) Ser consciente da importancia do traballo individual e adquirir a capacidade de escoitarse e ser crítico consigo mesmo.
- h) Valorar o silencio como elemento indispensable para o desenvolvemento da concentración, a audición interna e o pensamento musical.
- i) Ser consciente da importancia dunha escoita activa como base imprescindible na formación de futuros profesionais.
- j) Fomentar a utilización do patrimonio musical en xeral, e a do galego en particular, como medio indispensable no enriquecemento da persoa e da súa formación musical.

2.1.2 Obxectivos específicos do grao elemental de arpa

Os obxectivos específicos para o grao elemental de arpa, serán os seguintes:

- a) Entender a practica musical como fonte de confianza nun mesmo, crecemento persoal, benestar interno e medio de comunicación mundial.
- b) Desenvolar a técnica e a calidade de son
- c) Naturalizar o uso da respiración e relaxación na técnica, son e interpretación
- d) Obter unha autonomía de estudo
- e) Interpretar obras de diferentes estilos musicais axeitadas ao nivel do curso examinando e respectando as características das épocas históricas

- f) Tocar en público como solista ou en grupo gozando da música
- g) Lograr memorizar algunhas das obras a interpretar

2.2 GRAO PROFESIONAL

2.2.1 Obxectivos xerais do grao profesional

As ensinanzas profesionais de música deberán contribuír a que o alumnado adquira as capacidades seguintes:

- a) Superar con dominio e capacidade crítica os contidos e os obxectivos formulados nas materias que compoñen o currículo da especialidade elixida.
- b) Coñecer os elementos básicos das linguaxes musicais, as súas características, as funcións e as transformacións nos contextos históricos.
- c) Utilizar o oído interno como base da afinación, da audición harmónica e da interpretación musical.
- d) Formar unha imaxe axustada das posibilidades e das características musicais de cada un, tanto a nivel individual como en relación co grupo, coa disposición necesaria para saber integrarse como un membro máis del ou para actuar como responsable do conxunto.
- e) Compartir vivencias musicais de grupo na aula e fóra dela que permitan enriquecer a relación afectiva coa música, a través do canto e da participación instrumental en grupo.
- f) Valorar o corpo e a mente para utilizar con seguridade a técnica e poder concentrarse na audición e na interpretación.
- g) Relacionar e aplicar os coñecementos adquiridos en todas as materias que compoñen o currículo, nas vivencias e nas experiencias propias para acadar unha interpretación artística de calidade.
- h) Coñecer e aplicar as técnicas do instrumento ou da voz de acordo coas exixencias das obras.
- i) Adquirir e demostrar os reflexos necesarios para resolver eventualidades que xurdan na interpretación.
- j) Cultivar a improvisación e a transposición como elementos inherentes á creatividade musical.

- k) Interpretar individualmente ou dentro da agrupación correspondente obras escritas en todas as linguaxes musicais, afondando no coñecemento dos estilos e das épocas, así como nos recursos interpretativos de cada un destes.
- l) Actuar en público con autocontrol, dominio da memoria e capacidade comunicativa.

2.2.2. Obxectivos específicos do grao profesional de arpa

As ensinanzas de arpa dos estudos profesionais de música terán como obxectivo contribuir a desenvolver no alumnado as seguintes capacidades:

- a) Desenvolver no seu conxunto a técnica e as posibilidades sonoras e expresivas do instrumento, así como alcanzar e demostrar a sensibilidade auditiva necesaria para perfeccionar gradualmente a calidade sonora.
- b) Demostrar un bo control do uso dos pedais e da afinación.
- c) Interpretar un repertorio que inclúa obras representativas das diversas épocas e estilos dunha dificultade acorde con este nivel.
- d) Aplicar con autonomía progresivamente maior os coñecementos musicais para solucionar cuestións relacionadas coa interpretación (dixitación, articulación, etc.).
- e) Adquirir e aplicar progresivamente ferramentas e competencias para o desenvolvemento da memoria.
- f) Demostrar solvencia na lectura a primeira vista e aplicar con autonomía progresivamente maior os coñecementos musicais para a improvisación co instrumento.
- g) Coñecer as diversas convencións interpretativas vixentes en distintos períodos da historia da música instrumental, especialmente as referidas á escritura rítmica ou á ornamentación.

3. CONTIDOS

3.1 GRAO ELEMENTAL

3.1.1 Contidos específicos do grao elemental de arpa

- a) Educación musical como desenvolvemento de auto confianza, crecemento persoal, benestar interno e medio de comunicación mundial
- b) Estudo progresivo da técnica da arpa

- 1- Importancia da respiración e relaxación no estudo da técnica
  - 2- Control da posición fixa, intervalos harmónicos, acordes, escalas e arpexos
  - 3- Coñecemento e dominio das técnicas de expresión e efectos na arpa
  - 4- Desenvolvemento progresivo da técnica de cambio de pedais
  - 5- Iniciación á lectura á primeira vista
  - 6- Identificación e corrección de notas desafinadas
  - 7- Dominio da técnica de afinación da arpa co aparato afinador
- c) Desenvolvemento progresivo da calidade sonora
- 1- Evolución do oído interno como guía esencial na produción do son
  - 2- Importancia da respiración e relaxación na produción do son
  - 3- Dominio do proceso de produción do son
  - 4- Adquisición dunha ampla paleta de dinámicas
- d) Interiorización da autonomía de estudo
- 1- Desenvolvemento dun método de estudo personalizado
  - 2- Coñecemento das dixitacións máis propicias para pasaxes técnicas e melódicas concretas
- e) Interpretación de obras de diferentes estilos
- 1- Comprensión das diferentes características de cada etapa histórica que regulan a interpretación das obras
  - 2- Desenvolvemento da análise formal e estética como ferramenta esencial na interpretación da obra
  - 3- Importancia da respiración e relaxación no fraseo musical
- f) Introducción e práctica dos conceptos básicos da música de cámara
- g) Interpretación pública de obras solistas ou música de cámara
- 1- Aceptación e entendemento do medo escénico
  - 2- Dominio do control da respiración como clave para a relaxación
  - 3- Desenvolvemento da concentración para o gozo persoal da actuación
- h) Introducción e estudo das diferentes técnicas de memorización

3.2 GRAO PROFESIONAL

3.2.1 Contidos específicos do grao profesional de arpa

Práctica en todas as oitavas da harpa de: intervalos harmónicos, acordes, escalas e arpejos con cambios de tonalidades maiores e menores.

- b) Mans paralelas, inversas, cambios de sentido, mans cruzadas, alternadas, combinacións de fórmulas en cada man para desenvolver a independencia entre ambas.
- c) Exercicios de improvisación.
- d) Estudo de cadencias e importancia dos graos da escala como recursos para as técnicas a piacere.
- e) Aplicación dos efectos e matices ás distintas épocas e estilos.
- f) Afondamento na dixitación e no fraseo.
- g) Iniciación á interpretación da música contemporánea e ao coñecemento das súas grafías e efectos.
- h) Estudo das notas de adorno nas distintas épocas e estilos.
- i) Estudo do repertorio sinfónico e de música de cámara.
- j) Adestramento permanente e progresivo da memoria.
- k) Práctica da lectura á vista.
- l) Audicións comparadas de grandes intérpretes para analizar de xeito crítico as características das súas diferentes versións.
- m) Práctica de música de cámara co instrumentos de outras familias.

4. PROGRAMACION DO GRAO ELEMENTAL DE ARPA

4.1 PRIMEIRO GRAO ELEMENTAL

Neste curso encontrámonos coa primeira toma de contacto do alumno co instrumento e posiblemente con música clásica. Por iso, trataremos que dende o comezo a relaxación e o gozo sexan sinónimos da relación "alumno -arpa- música".

OBXECTIVOS

- Coñecer a morfoloxía e breve historia da arpa
- Adquirir unha posición relaxada na arpa

- Conseguir os principios dunha técnica relaxada na arpa
- Entender e practicar o proceso da execución de son e desenvolver do oído musical
- Asimilar bos hábitos de estudo
- Tocar en público gozando da música

CONTIDOS

Morfoloxía e breve historia da arpa

- Presentación da arpa celta e a arpa de pedais
- Orixines da arpa e o seu revolución ata os nosos días

Posición na arpa

- Importancia da relaxación e a respiración diafragmática
- Colocación correcta de pernas, madeiro, costas, ombros, brazos, cóbados e mans tendo en conta o punto de suxeición, é dicir, de onde se crea a forza.

Introdución á técnica relaxada da arpa: a importancia do son

- Proceso de produción do son: mover, tocar, articular, relaxar
- Posición fixa: posición 4-3-2-1
- Peculiaridades de cada dedo
- Posicións do 2
- Diferenzas da man dereita e esquerda
- Posición de 2 -1
- Mans separadas e mans xuntas ao unísono ou en polifonía
- Intervalos harmónicos
- Intervalos melódicos
- Posición 3-2-1
- Efectos: p.d.l.t, sons xylophone, glissandos, apagado

Proceso da execución de son

- Entendemento das partes do proceso
- Naturalización dos movementos: anticipar, mover, articular, relaxar, prolongar
- Diferenciación dun bo son

- Busqueda do son individual
- Dinámicas e introdución aos acentos
- Apreciación de sons simultáneos: sons individuais en mans xuntas, sons simultáneos na mesma man e sons simultáneos a mans xuntas

Hábitos de estudo

- Iniciación a un estudo eficaz, ameno e constante
- Autoavaliación: cara a un alumnado con criterios independentes

Audicións

- Entendemento e aceptación do "medo escénico"
- Técnicas de relaxación e a aspiración diafragmática
- Práctica dos "simulacros de concertos" en clases colectivas, diante dos seus amigos, etc...

Desenvolvemento do oído musical

- O oído como guía do músico: touca, escoita, reflexiona
- Conceptos de afinación da arpa
- Concepción do sons individuais e simultáneos

RECURSOS DIDACTICOS (METODOLOXIA)

OBRAS

Grupo 1: Técnica e estudos

- Exercicios técnicos: Golden Harp, D. Bouchard; Tratado analítico de la técnica y estética del harpa, M.R. Calvo-Manzano e Complete Method for Harp, H. Reniè
- Estudos de ritmo- The ABC of Harp Playing, L. Lawrence

Grupo 2: Obras

- Tres obras a elixir- The ABC of Harp Playing, L. Lawrence
- Tres obras a elixir- First Grade Pieces for Harp, M. Grandjany & J. Weindsensaul e Les Plaisirs de la Harpe, H. Geliot
- Tres obras a elixir- Golden Harp, D. Bouchard, "O pequeno mundo dos nenos", de Mª Rosa Calvo-Manzano e Little Harp Book, M. Grandjany

MÍNIMOS DO REPERTORIO PARA O CURSO

Catro obras de compositores diferentes

METODOLOXIA

A educación musical partirá do coñecemento do alumno e basearase na motivación e inspiración para o desenvolvemento deste. A educación musical se entenderá como "fonte de confianza nun mesmo, crecemento persoal, benestar interno e medio de comunicación mundial" (Prof. D. Elliott, Xefe do Departamento de Educación Musical do New York University, EUA).

CRITERIOS DE AVALIACION

- Interpretar os textos musicais empregando a medida e articulación axeitadas.
- Dominar a técnica traballada ao longo do curso e aplicala correctamente nas obras traballadas.
- Demostrar a capacidade de estudo individual, organizado e regular, aplicando as indicacións do profesor.
- Demostrar a capacidade de audición persoal e autocrítica, para unha posterior independencia no estudo.
- Audición nas clases colectivas.
- Audición con público (polo menos 2 veces ao ano).

PROCEDEMENTOS DE AVALIACION

- a) Observación e valoración directa no aula do traballo realizado polo alumno
- b) Observación e valoración do traballo realizado polo alumno no tempo de estudo individual
- c) Intervención en audicións públicas e clases colectivas
- d) Auto-avaliación do alumno

MEDIDAS DE RECUPERACION

No caso de que un alumno faltase a clase de instrumento sen xustificar as devanditas faltas, o alumno perdería o dereito á avaliación continua e por iso se

Ile convocaría a unha proba extraordinaria que terá lugar ao final de curso.

Por outra banda, se o alumno non amosase os coñecementos correspondentes ao curso, considerarase necesario a recuperación da materia mediante unha proba extraordinaria específica para a convocatoria de setembro.

PROBAS EXTRAORDINARIAS DE SETEMBRO

Na proba extraordinaria de setembro, o alumno interpretara as obras propostas na programación para o curso correspondente: unha obra elixida polo alumno, unha obra elixida polo profesor e outra elixida por sorteo.

CRITERIOS PARA A CONCESION DE AMPLIACION DE MATRICULA

Aqueles alumnos que superen o 75% dos obxectivos e contidos do curso correspondente dentro do primeiro trimestre, poderán ampliar matrícula para o curso seguinte.

4.2 SEGUNDO DO GRAO ELEMENTAL

OBXECTIVOS

- Adquirir unha posición relaxada na arpa
- Conseguir os principios dunha técnica relaxada na arpa
- Practicar o proceso da execución de son
- Asimilar bos hábitos de estudo
- Tocar en público gozando da música
- Desenvolver do oído musical

CONTIDOS

Posición na arpa

- Importancia da relaxación e a respiración diafragmática
- Colocación correcta de pernas, madeiro, costas, ombros, brazos, codos e mans tendo en conta o punto de suxeición
- Introducción á técnica relaxada da harpa: a importancia do son
- Posición 4-3-2-1 con todas as súas variantes de mans xuntas
- Posición 2-1 con pases

- Mans separadas e mans xuntas ao unísono ou en polifonía
- Intervalos harmónicos
- Intervalos melódicos
- Escalas: dixitación dos pases do 4, 3 e 2
- Efectos: p.d.l.t, sons xylophone, glissandos, harmónicos, uña
- Introducción as técnicas de expresión e limpeza: acentos e apagados

A calidade do son

- Interiorización do proceso de produción de son
- Práctica das diferentes dinámicas
- Adestramento dos movementos de relaxación internos

A afinación da arpa

- Desenvolvemento da afinación con aparato
- Identificación e corrección das notas desafinadas correspondentes a calquera dos rexistros da arpa

Introdución á utilización dos pedais

A memoria

-Adestramento da técnica de memorización dende pequenos fragmentos ata chegar a obras completas

A preparación para a actuación pública

- Traballo mental persoal da comprensión e aceptación do medo escénico
- Práctica do control de respiración en situacións límites
- Práctica da relaxación e inmersión no estado concentración

Música de Cámara a dúas arpas

- Definición e práctica dos conceptos básicos para tocar en grupo
- Análise da obra
- Ensaio de grupo

RECURSOS DIDACTICOS (METODOLOXIA)

OBRAS

Grupo 1: Técnica e estudos

- = Exercicios técnicos: Golden Harp, D. Bouchard; Tratado analítico de la técnica y estética del harpa, M.R. Calvo-Manzano e Complete Method for Harp, H. Reniè

Grupo 2: Obras

- Dúas obras a elixir- Suzuki Harp School, Vol.1
- Dúas obras a elixir: Little Harp Book de M. Grandjany
- Dúas obras a elixir- First Grade Pieces for Harp, M. Grandjany & J. Weindsensaul
- Dúas obras a elixir- Tiny tales for Harpist Beginners, C. Salzedo
- Dúas obras a elixir- Les Plaisers de la Harpe, H. Geliot

MÍNIMOS DO REPERTORIO PARA O CURSO

- Cinco obras de compositores diferentes

METODOLOXIA

A educación musical partirá do coñecemento do alumno e basearase na motivación e inspiración para o desenvolvemento deste. A educación musical se entenderá como "fonte de confianza nun mesmo, crecemento persoal, benestar interno e medio de comunicación mundial" (Prof. D. Elliott, Xefe do Departamento de Educación Musical do New York University, EUA).

CRITERIOS DE AVALIACION

- Interpretar os textos musicais empregando a medida e articulación axeitadas.
- Dominar a técnica traballada ao longo do curso e aplicala correctamente nas obras traballadas.
- Demostrar a capacidade de estudo individual, organizado e regular aplicando as indicacións do profesor.
- Demostrar a capacidade de audición persoal e autocrítica, para unha posterior independencia no estudo.
- Tocar de memoria ao menos unha obra na audición pública
- Audición nas clases colectivas.
- Audición con público (polo menos 2 veces ao ano).

PROCEDIMENTOS DE AVALIACION

- a) Observación e valoración directa no aula do traballo realizado polo alumno
- b) Observación e valoración do traballo realizado polo alumno no tempo de estudo individual
- c) Intervención en audicións públicas e clases colectivas
- d) Auto-avaliación do alumno

MEDIDAS DE RECUPERACION

No caso de que un alumno faltase a clase de instrumento sen xustificar as devanditas faltas, o alumno perdería o dereito á avaliación continua e por iso se lle convocaría a unha proba extraordinaria que terá lugar ao final de curso. Por outra banda, se o alumno non amosase os coñecementos correspondentes ao curso, considerarase necesario a recuperación da materia mediante unha proba extraordinaria específica para a convocatoria de setembro.

PROBAS EXTRAORDINARIOS DE SETEMBRO

Na proba extraordinaria de setembro, o alumno interpretará as obras propostas na programación para o curso correspondente: unha obra elixida polo alumno, unha obra elixida polo profesor e outra elixida por sorteo.

CRITERIOS PARA A CONCESION DE AMPLIACION DE MATRICULA

Aqueles alumnos que superen o 75% dos obxectivos e contidos do curso correspondente dentro do primeiro trimestre, poderán ampliar matrícula.

4.3 TERCEIRO DO GRAO ELEMENTAL

OBXECTIVOS

- a) Entender a práctica musical como fonte de confianza nun mesmo, crecemento persoal, benestar interno e medio de comunicación mundial.
- b) Naturalizar a técnica e a calidade de son
- c) Interiorizar o uso da respiración e relaxación na técnica, son e interpretación musical na arpa

- d) Obter unha autonomía de estudo
- e) Interpretar obras de diferentes estilos musicais axeitadas ao nivel do curso
- f) Tocar en público como solista ou en grupo gozando da música
  - 1- Aprender a controlar o medo escénico
  - 2- Desenvolver a técnica de concentración
  - 3- Aprender e desenvolver os conceptos básicos da música de cámara
- g) Lograr memorizar algunhas das obras a interpretar
  - 1- Coñecer e desenvolver as técnicas de memorización

CONTIDOS

A dixitación 4-3-2-1 con todas as súas variantes de mans xuntas

A dixitación de 3, 2,1

- Práctica de arpejos, acordes plaqué e arpexiados de tres notas, baseados nos acordes triada en estado fundamental e todos os seus investimentos, con boa calidade sonora, en todas as tonalidades

- Práctica de escalas con pases do terceiro dedo con bo son

A calidade do son

- Interiorización do proceso de produción de son

- Práctica das diferentes dinámicas

- Adestramento dos movementos de relaxación internos e movementos de antebrazo para a prolongación do son

A afinación da arpa

- Desenvolvemento da afinación con aparato e comezo da afinación sen aparato das oitavas agudas e graves, unha vez afinada a oitava central co aparato

- Identificación e corrección das notas desafinadas

Os pedais

- Estudo de exercicios específicos para conseguir unha maior axilidade no cambio dos pedais

As técnicas de expresión e limpeza

- Práctica dos diferentes tipos de acentos

- Práctica da posición etouffe

Os efectos

- Práctica do efecto "per da table"
- Práctica de harmónicos
- Práctica do efecto uña
- Práctica dos glissandos
- Práctica do efecto "son xilófono"

Introdución ao análise formal e estético das obras

- Traballo de todos os conceptos relacionados ao fraseo musical deste estilo: diferenciación de voces, dinámicas e expresión.

Lectura á primeira vista

- Práctica progresiva de lectura á primeira vista de exercicios e obras de complexidade " in crescendo"

A memoria

- Adestramento da técnica de memorización das obras completas

A preparación para a actuación pública

- Traballo mental persoal da comprensión e aceptación do medo escénico
- Práctica do control de respiración en situacións límites
- Práctica da relaxación e inmersión no estado concentración

Música de Cámara

- Definición e práctica dos conceptos básicos para tocar en grupo
- Análise da obra
- Ensaio de grupo

RECURSOS DIDACTICOS (METODOLOXIA)

OBRAS

Grupo 1: Técnica e estudos

- Exercicios técnicos: B. Andres Friandises; M.R. Calvo-Manzano, Tratado analítico de la técnica y estética del harpa; Lariviere: Exercises and etudes for the harp; H. Renie, Complete Method for Harp
- Dos estudos a elixir entre E. Pozzoli Etudes de mediana difficultade por l'harpa e F. Alberti Etude Facile

Grupo 2: Obras

- Dúas obras e elixir: H. Geliot, Les Plaisers de la Harpe
- Dúas obras a elixir: Suzuki Harp School, Vol 2
- Dúas obras a elixir: M. Grandjany, Little Harp Book
- Dúas obras a elixir entre: B. Andres, Aquatintes & Les Petit Pas; J.M. Damase, Promenade; M. Dilling, Old Tunes for New Harpist ou J. Mayhew, A Children's Story

MÍNIMOS DO REPERTORIO PARA O CURSO

Seis obras de compositores diferentes

METODOLOXIA

A educación musical partirá do coñecemento do alumno e basearase na motivación e inspiración para o desenvolvemento deste. A educación musical se entenderá como "fonte de confianza nun mesmo, crecemento persoal, benestar interno e medio de comunicación mundial" (Prof. D. Elliott, Xefe do Departamento de Educación Musical do New York University, EUA).

CRITERIOS DE AVALACION

- Dominar a técnica correspondente aos contidos propios do curso.
- Interpretar cada obra de acordo cos criterios de estilo correspondentes, incorporando a técnica axeitada a cada unha delas.
- Demostrar a capacidade de tocar en grupo: precisión rítmica, dinámica, empaste sonoro
- Demostrar a capacidade de estudar dun xeito regular e organizada.
- Audición en público. Interpretación de polo menos unha das obras do curso de memoria, con seguridade e control da situación.

PROCEDIMENTOS DE AVALIACION

- a) Observación e valoración directa no aula do traballo realizado polo alumno
- b) Observación e valoración do traballo realizado polo alumno no tempo de estudo individual
- c) Intervención en audicións públicas e clases colectivas
- d) Auto-avaliación do alumno

MEDIDAS DE RECUPERACION

No caso de que un alumno faltase a clase de instrumento sen xustificar as devanditas faltas, o alumno perdería o dereito á avaliación continua e por iso se lle convocaría a unha proba extraordinaria que terá lugar a final de curso. Por outra banda, se o alumno non amosase os coñecementos correspondentes ao curso, considerarase necesario a recuperación da materia mediante unha proba extraordinaria específica para a convocatoria de setembro.

PROBAS EXTRAORDINARIOS DE SETEMBRO

Na proba extraordinaria de setembro, o alumno interpretará as obras propostas na programación para o curso correspondente: unha obra elixida polo alumno, unha obra elixida polo profesor e outra elixida por sorteo.

CRITERIOS PARA A CONCESION DE AMPLIACION DE MATRICULA

Aqueles alumnos que superen o 75% dos obxectivos e contidos do curso correspondente dentro do primeiro trimestre, poderán ampliar matrícula.

4.4 CUARTO DO GRAO ELEMENTAL

OBXECTIVOS

- a) Entender a práctica musical como fonte de confianza nun mesmo, crecemento persoal, benestar interno e medio de comunicación mundial.
- b) Naturalizar a técnica e a calidade de son
- c) Interiorizar o uso da respiración e relaxación na técnica, son e interpretación musical na arpa

d) Obter unha autonomía de estudo

1- Adquirir un método de estudo eficaz e constante

e) Interpretar obras de diferentes estilos musicais axeitadas ao nivel do curso examinando e respectando as características das épocas históricas

1- Aprender a analizar os aspectos formais e estilísticos da obra

f) Tocar en público como solista ou en grupo gozando da música

1- Aprender a controlar o medo escénico

2- Desenvolver a técnica de concentración

3- Aprender e desenvolver os conceptos básicos da música de cámara

g) Lograr memorizar algunhas das obras a interpretar

1- Coñecer e desenvolver as técnicas de memorización

CONTIDOS

A dixitación de 3, 2,1

-Práctica de arpexos, acordes plaqué e arpexiados de tres nota, baseados nos acordes triada en estado fundamental e todos os seus investimentos, con boa calidade sonora e práctica de escalas con pases do terceiro dedo con bo son

A dixitación 4, 3, 2,1

-Práctica de arpexos, acordes plaqué e arpexiados de catro notas, baseados nos acordes de sétima en estado fundamental e todos os seus investimentos, cunha boa calidade sonora

-Práctica de escalas con pases do cuarto dedo cun bo son

A calidade do son

-Interiorización do proceso de produción de son

-Práctica das diferentes dinámicas

-Adestramento dos movementos de relaxación e prolongación do son

A afinación da arpa

-Desenvolvemento da afinación sen aparato das oitavas agudas e graves, unha vez afinada a oitava central co aparato

-Identificación e corrección das notas desafinadas correspondentes a calquera dos rexistros da arpa

Os pedais

-Estudo de exercicios específicos para conseguir unha maior axilidade no cambio dos pedais

As técnicas de expresión e limpeza

- Práctica do picado, picado-ligado e legato
- Práctica dos diferentes tipos de acentos
- Práctica da posición etouffe

Os efectos

- Práctica do efecto "per de la table"
- Práctica de harmónicos
- Práctica do efecto uña
- Práctica dos glissandos
- Práctica do efecto "son xilófono"

Os estilos Barroco, Clasicismo, Romanticismo, Impresionismo e Seculo XX

- Análise formal e estéticos das obras
- Traballo de todos os conceptos relacionados ao fraseo musical deste estilo: diferenciación de voces, dinámicas e expresión.
- Interpretación dunha ou dúas obras correspondentes a este estilo
- Audicións de obras deste estilo interpretadas por grandes músicos

A memoria

- Adestramento da técnica de memorización das obras completas

A preparación para a actuación pública

- Traballo mental persoal da comprensión e aceptación do medo escénico
- Práctica do control de respiración en situacións límites
- Práctica da relaxación e inmersión no estado concentración

Música de Cámara e introdución ao repertorio sinfónico

- Práctica dos conceptos básicos para tocar en grupo e na orquestra
- Análise da obra
- Ensaio de grupo

RECURSOS DIDACTICOS (METODOLOXIA)

OBRAS

Grupo 1: Técnica e estudos

- Exercicios técnicos: M.R. Calvo-Manzano, Tratado analítico de la técnica y estética del arpa; Lariviere: Exercises and etudes for the harp; H. Renie, Complete Method for Harp

- Tres estudos a elixir entre E. Pozzoli: Etudes de mediana difficultade por l'harpa e F. Alberti, Etude Facile

Grupo 2: Dúas obras Barrocas e Clasicas (unha de cada estilo)

- M.R Calvo-Manzano Cuaderno Ana Magdalena Bach

- H. Geliot, Les Plaisers de la Harpe

- H.J. Zingel, New Harp Instruction 2

Grupo 3: Dúas obras Romanticas e Impresionsitas (unha de cada estilo)

-Burton: Schumman on the harp

- H. Geliot, Les Plaisers de la Harpe

= Hasselmans: Trois Pieces

= F. Godefroid- Priere

Grupo 4: Dúas obras do Seculo XX

- B. Andrés: Épices, Automates, Au Martine

- M. Dilling: Deep River, Old Tunes for new harpists

- M. Grandjany: Le Bon Petit Roi d'Ívetot

- M. Gabus: Imágenes de China

- Silvia Wood: The Beatles Transcriptions

MÍNIMOS DO REPERTORIO PARA O CURSO

Tres obras de estilos diferentes

METODOLOXIA

A educación musical partirá do coñecemento do alumno e basearase na motivación e inspiración para o desenvolvemento deste. A educación musical se entenderá como "fonte de confianza nun mesmo, crecemento persoal, benestar interno e medio de comunicación mundial" (Prof. D. Elliott, Xefe do Departamento de Educación Musical do New York University, EUA).

CRITERIOS DE AVALIACION

- Dominar a técnica correspondente aos contidos propios do curso.
- Interpretar cada obra de acordo cos criterios de estilo correspondentes, incorporando a técnica axeitada a cada unha delas.
- Demostrar a capacidade de tocar en grupo: precisión rítmica, dinámica, empaste sonoro...
- Demostrar a capacidade de estudar dun xeito regular e organizada.
- Audición en público polo con seguridade e control da situación.
- Interpretar unha das obras do curso de memoria

PROCEDEMENTOS DE AVALIACION

- a) Observación e valoración directa no aula do traballo realizado polo alumno
- b) Observación e valoración do traballo realizado polo alumno no tempo de estudo individual
- c) Intervención en audicións públicas e clases colectivas
- d) Auto-avaliación do alumno

MEDIDAS DE RECUPERACION

No caso de que un alumno faltase a clase de instrumento sen xustificar as devanditas faltas, o alumno perdería o dereito á avaliación continua e por iso se lle convocaría a unha proba extraordinaria que terá lugar ao final de curso. Por outra banda, se o alumno non amosase os coñecementos correspondentes ao curso, considerarase necesario a recuperación da materia mediante unha proba extraordinaria específica para a convocatoria de setembro.

PROBAS EXTRAORDINARIOS DE SETEMBRO

Na proba extraordinaria de setembro, o alumno interpretara as obras propostas na programación para o curso correspondente: unha obra elixida polo alumno, unha obra elixida polo profesor e outra elixida por sorteo.

PROBA DE ACCESO AO GRAO PROFESIONAL

OBRAS

Na proba de acceso ao grao profesional o alumno presentará un total de tres obras de estilos diferentes e unha de elas interpretárase de memoria.

- E. Pozzoli: Etudes de mediana difficultade por l'harpa
- F. Alberti: Etude Facile
- M.R Calvo-Manzano Cuaderno Ana Magdalena Bach
- H.J. Zingel, New Harp Instruction 2
- Burton: Schumman on the harp
- B. Andrés: Épices, Automates, Au Martine
- M.Dilling : Deep River, Old Tunes for New Harpist
- Hasselmans: Trois Pieces
- F. Godefroid : Priere
- Gabus, Images de Chine
- M. Grandjany: Le Bon Petit Roi d'Ivetot
- Silvia Wood: The Beatles Transcription

CRITERIOS DE AVALIACION

- Interpretar as obras gozando da música e con seguridade e control da situación, empregando a medida e articulación axeitadas cunha postura relaxada na arpa
- Reflectir a importancia da respiración, relaxación, precisión técnica e calidade de son á hora de tocar a arpa

5. PROGRAMACION DO GRAO PROFESIONAL DE ARPA

5.1 PRIMERO DO GRAO PROFESIONAL

OBXECTIVOS

Este ciclo representa o primeiro do grao medio, suponse que os alumnos que chegan a el de forma directa ou a través dunha proba de acceso, deben ter cumpridos os obxectivos do grao elemental; non obstante, a realidade demostra que convén repasar, afianzar e afondar nalgúns deles.

Controlar a través da técnica a coordinación psicomotriz (mans, pedais, respiración...).

Realizar escalas, arpejos e acordes nas diferentes tonalidades maiores e menores. Acordes de sétima e de triada cunha nota repetida

- . Practicar en todas as oitavas da arpa os exercicios de técnica xa estudados.
- . Dominar e aplicar axeitadamente a técnica do cambio de pedais.
- . Práctica do repertorio sinfónico apropiado ao nivel.
- . Realizar exercicios de improvisación e técnicas "a piacere".
- . Interpretar obras de todos os estilos do repertorio solista atendendo ás características propias de cada obra, á musicalidade e á expresión (iniciarse no estudo teórico das características propias de cada estilo, as súas similitudes e as súas diferenzas).
- . Afondar na práctica de correctos e eficaces (aproveitamento) hábitos de estudo.
- . Tocar en público, sendo algunha das obras do repertorio de memoria, demostrando un axeitado autocontrol, permitindo así unha correcta fluidez do discurso musical e a conseguinte comunicación co oínte.

CONTIDOS

Repaso e afianzamento da técnica de grao elemental.

Práctica de escalas: tetracordo e os pases do 4. Diferentes variantes

Repaso dos acordes triada e cuatriada (de septima) en arpejos, acordes plaqués e arpexiados

Acorde triada cunha nota repetida no estado fundamental e todas as inversións: práctica de arpejos, acordes plaqué e arpexiados

Traballar a claridade sonora en ambas as dúas mans (ataque).

Iniciación ao estudo da combinación de fórmulas rítmicas diferentes

Exercicios específicos para conseguir unha maior axilidade no cambio dos pedais.

Estudo teórico dos diferentes ornamentos, e a súa práctica con exercicios específicos, e mesmo escribindo o alumno a súa propia ornamentación nas obras que así o requiran (no nivel que os seus coñecementos musicais lle permitan).

Coñecemento das distintas grafías contemporáneas e a súa realización na arpa.

Comprensión e análise / Improvisación

Realización de traballos de análise sobre fragmentos ou a totalidade das obras de repertorio: Análise harmónica, formal, histórico e estilístico

Traballo de lectura á primeira vista, continuación do realizado anteriormente

Estudo do repertorio orquestral apto para o seu nivel.

Interpretación correcta do repertorio solista propio do nivel.

Adestramento continuado da memoria.

Audicións do alumno dentro da aula, ante un público e de distintas versións dunha obra, comparando de xeito crítico as diferentes interpretacións.

RECURSOS DIDACTICOS (METODOLOXIA)

OBRAS

Primeiro grupo: Técnica

. Exercicios técnicos: M.R. Calvo-Manzano, Tratado analítico de la técnica y estética del arpa; Lariviere: Exercises and etudes for the harp; H. Renie, Complete Method for Harp

Escalas dunha e mais octavas

.Practica das principais cadenzas armónicas en arpegios, acordes plaqués e arpegiados

. Práctica de ritmos irregulares: From Harp to Harp with Love de Dr. Alfredo Rolando Ortiz

. Práctica de lectura a primeira vista: Harp Sightreading, S. Green

. Práctica de cambio de pedais: Pedal Pamphlet, M. Hartzell ou Fraicheur de C. Salzedo

Segundo grupo: Estudos

. Tres estudos a elixir entre E. Pozzoli: Etudes de mediana difficultade por l'harpa, F. Alberti, Etude Facile e N. Bochsa Célebres Etudes pour le Harpe Op. 318

Terceiro grupo: Obras Barrocas e Clásicas

. Unha obra Barroca. Por ex: unha do caderno 11 de "Os clásicos da arpa" de H.Renié (Ed. Leduc) ou "Preludios e Invencións" de J.S.Bach.

. Unha obra Clásica. Por ex: Primeira Sonata de J.L.Dussek (Ed. Supraphon Praha-Artia) ou Sonata de Clementi, Menuett de Mayer ou Allegro de Haendel

Cuarto grupo: Obras Románticas e Modernas

. Unha obra Romántica: Por exemplo: Beethoven Sonatine, Godefroid Pensees Musicales, Nadermann Petite Chase

. Unha obra moderna ou contemporánea de mediana dificultade. Por ex:

- L. Charpentier 10 pieces variees, M. Grandjany Harp Album, Les Cerisiers en Fleurs ou Et Ron Ron, Petit Patapon ou C. Salzedo, Fraicheur

MÍNIMOS DO REPERTORIO PARA O CURSO

Catro obras de estilos diferentes

METODOLOXIA

A educación musical partirá do coñecemento do alumno e basearase na motivación e inspiración para o desenvolvemento deste. A educación musical se entenderá como "fonte de confianza nun mesmo, crecemento persoal, benestar interno e medio de comunicación mundial" (Prof. D. Elliott, Xefe do Departamento de Educación Musical do New York University, EUA).

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

- . Dominar a técnica correspondente ao curso.
- . Interpretar estudos e obras de todas as épocas, de acordo cos seus criterios estilísticos correspondentes. Demostrar a autonomía necesaria para a resolución de problemas tanto teóricos coma técnicos.
- . Tocar en público con fluidez e autocontrol para lograr a comunicación co oínte.
- . Interpretar de memoria polo menos unha das obras do curso.

PROCEDEMENTOS DE AVALIACION

- a) Observación e valoración directa no aula do traballo realizado polo alumno
- b) Observación e valoración do traballo realizado polo alumno no tempo de estudo individual
- c) Intervención en audicións publicas e clases colectivas
- d) Auto-avaliación do alumno

MEDIDAS DE RECUPERACION

No caso de que un alumno faltase a clase de instrumento sen xustificar as devanditas faltas, o alumno perdería o dereito á avaliación continua e por iso se

Ile convocaría a unha proba extraordinaria que terá lugar a final de curso. Por outra banda, se o alumno non amosase os coñecementos correspondentes ao curso, considerarase necesario a recuperación da materia mediante unha proba extraordinaria específica para a convocatoria de setembro.

PROBAS EXTRAORDINARIOS DE SETEMBRO

Na proba extraordinaria de setembro, o alumno interpretara as obras propostas na programación para o curso correspondente: unha obra elixida polo alumno, unha obra elixida polo profesor e outra elixida por sorteo.

CRITERIOS PARA A CONCESION DE AMPLIACION DE MATRICULA

Aqueles alumnos que superen o 75% dos obxectivos e contidos do curso correspondente dentro do primeiro trimestre, poderán ampliar matrícula para o curso seguinte.

5.2 SEGUNDO DO GRAO PROFESIONAL

OBXECTIVOS

- . Controlar de xeito axeitado e a través da técnica a coordinación psicomotriz.
- . Coñecer e iniciar o estudo teórico das características propias de cada estilo, similitudes e diferenzas entre eles.
- . Adquirir unha progresiva autonomía na aplicación práctica dos coñecementos técnicos e teóricos para unha mellor expresión interpretativa.
- . Práctica do repertorio sinfónico apropiado ao nivel.
- . Interpretar obras de todos os estilos do repertorio solista atendendo ás características propias de cada obra, á musicalidade e á expresión (iniciarse no estudo teórico das características propias de cada estilo, as súas similitudes e as súas diferenzas).
- . Afondar na práctica de correctos e eficaces (aproveitamento) hábitos de estudo.
- . Tocar en público, sendo algunha das obras do repertorio de memoria, demostrando un axeitado autocontrol, permitindo así unha correcta fluidez

CONTIDOS

.Repaso e afianzamento da técnica de grao elemental.

Práctica de intervalos, escalas, acordes e arpexos:

Mans cruzadas.

Sentido inverso.

Distintas dinámicas.

Mans en distintas tesituras.

Traballar a claridade sonora en ambas as dúas mans (ataque).

Iniciación ao estudo da combinación de fórmulas rítmicas diferentes

Estudo de exercicios específicos para conseguir unha maior axilidade no cambio dos pedais.

Estudo teórico dos diferentes ornamentos, e a súa práctica con exercicios específicos, e mesmo escribindo o alumno a súa propia ornamentación nas obras que así o requiran (no nivel que os seus coñecementos musicais lle permitan).

.Coñecemento das distintas grafías contemporáneas e a súa realización na arpa.

.Comprensión e análise / Improvisación

Realización de traballos de análise sobre fragmentos ou a totalidade das obras de repertorio: Análise harmónica, formal, histórico e estilístico. Todos estes puntos no nivel que os seus coñecementos musicais lle permitan.

Traballo de lectura á primeira vista, continuación do realizado no grao elemental

Estudo do repertorio orquestral apto para o seu nivel.

Interpretación correcta do repertorio solista propio do nivel.

Adestramento continuado da memoria.

Audicións do alumno dentro da aula, ante un público e tamén de distintas versións dunha obra, comparando de xeito crítico as diferentes interpretacións.

RECURSOS DIDACTICOS

OBRAS

Primeiro Grupo: Técnica

Dominio e afondamento da técnica do curso anterior.

Continuación de realización de escalas para o progresivo desenvolvemento da velocidade, tamén traballo destas con mans encontradas, en diferentes tesituras,

con diferentes fórmulas rítmicas...Acordes. Arpexos.
Estudos das diferentes ornamentacións dependendo do estilo.
Graffías contemporáneas.

Segundo Grupo: Estudos

Catro estudos elexidos entre a segunda metade do "Primeiro Caderno", op. 34 de N.Ch. Bochsa (Ed. Leduc).

Terceiro Grupo: Obras Barrocas e Clásicas

Unha obra Barroca. Por exemplo, "Allegro" de Haendel.

Unha obra Clásica. Por exemplo, "Sonata" de Parry ou "Sonata" de Cardon.

Cuarto Grupo: Obras Románticas e Modernas

Unha Sonatina, de "Sete Sonatinas Progresivas", de F.J. Naderman (Ed. Leduc).

Unha obra Romántica ou do século XX. Por exemplo, "Automne" de M. Grandjany.

Unha obra do século XX español de mediana dificultade de compositor arpista.

Por exemplo, "O soldadito de Plomo" de M^aR Calvo-Manzano.

MÍNIMOS DO REPERTORIO PARA O CURSO

Catro obras de estilos diferentes e dous estudos

METODOLOXIA

A educación musical partirá do coñecemento do alumno e basearase na motivación e inspiración para o desenvolvemento deste. A educación musical se entenderá como "fonte de confianza nun mesmo, crecemento persoal, benestar interno e medio de comunicación mundial" (Prof. D. Elliott, Xefe do Departamento de Educación Musical do New York University, EUA).

CRITERIOS DE AVALIACION

Dominar a técnica correspondente ao curso.

Interpretar estudos e obras de todas as épocas, de acordo cos seus criterios estilísticos correspondentes.

Demostrar a autonomía necesaria para a resolución de problemas tanto teóricos coma técnicos.

Tocar en público con fluidez e autocontrol para lograr a comunicación co oínte.

Interpretar de memoria polo menos unha das obras do curso

PROCEDIMENTOS DE AVALIACION

- a) Observación e valoración directa no aula do traballo realizado polo alumno
- b) Observación e valoración do traballo realizado polo alumno no tempo de estudo individual
- c) Intervención en audicións públicas e clases colectivas
- d) Auto-avaliación do alumno

MEDIDAS DE RECUPERACION

No caso de que un alumno faltase a clase de instrumento sen xustificar as devanditas faltas, o alumno perdería o dereito á avaliación continua e por iso se lle convocaría a unha proba extraordinaria que terá lugar a final de curso. Por outra banda, se o alumno non amosase os coñecementos correspondentes ao curso, considerarase necesario a recuperación da materia mediante unha proba extraordinaria específica para a convocatoria de setembro.

PROBAS EXTRAORDINARIOS DE SETEMBRO

Na proba extraordinaria de setembro, o alumno interpretará as obras propostas na programación para o curso correspondente: unha obra elixida polo alumno, unha obra elixida polo profesor e outra elixida por sorteo.

CRITERIOS PARA A CONCESION DE AMPLIACION DE MATRICULA

Aqueles alumnos que superen o 75% dos obxectivos e contidos do curso correspondente dentro do primeiro trimestre, poderán ampliar matrícula para o curso seguinte.

5.3 TERCEIRO DO GRAO PROFESIONAL

OBXECTIVOS

Controlar a través da técnica a coordinación psicomotriz.

Afondar nas características teóricas propias de cada estilo así como as similitudes e diferenzas entre eles, e a súa aplicación correcta nas diferentes obras do repertorio do curso (musicalidade, expresión...).

Tocar en público demostrando autocontrol e fluidez do discurso musical e a conseguinte comunicación co oínte.

Coñecer a organoloxía histórica da arpa

CONTIDOS

Práctica da técnica básica do Grao Elemental.

Práctica de escalas, intervalos, acordes e arpejos combinando todas as posibilidades coñecidas.

Estudo de fórmulas rítmicas diferentes para cada man (complexidade progresiva).

.Realización de traballos sobre as obras do curso desenvolvendo os seguintes puntos: análise harmónica, análise formal, análise estilística e histórico; escribindo a súa propia ornamentación se así fóra necesario.

Interpretación correcta do repertorio solista propio do nivel.

Estudo do repertorio orquestral apto para o seu nivel.

Adestramento progresivo e permanente da memoria.

Práctica da improvisación con modulacións a tonalidades próximas, sobre temas propostos polo profesor.

Audición se é posible, de distintas versións dunha mesma obra, para unha posterior crítica e posta en común.

RECURSOS DIDACTICOS (METODOLOXIA)

OBRAS

Primeiro Grupo: Técnica

Repaso e afianzamento da técnica do Ciclo anterior.

- . Continuación da realización de escalas para o progresivo aumento da velocidade.
- . Práctica da técnica básica do Grao Elemental en diferentes tonalidades, e en todas as súas posibles combinacións.

Segundo Grupo: Estudos

- . Tres estudos elixidos entre as primeira metade do "Segundo Caderno", op.34 de N. Ch. Bochsa (Ed. Leduc).
- . Tres estudos da primeira metade do Primeiro Libro de "48 Estudos para harpa" de F.J. Dizi (Ed. Lemoine).

Terceiro Grupo: Obras Barrocas e Clásicas

- . Unha obra Barroca ou clavecinista. Por exemplo: sonatas de Scarlatti, Adoitar...
- . Unha obra Clásica. Por exemplo, "Sonata" de Rossini.

Cuarto Grupo: Obras Románticas e Modernas

- . Unha sonatina de entre os números 5 e 6 de "Sete Sonatinas Progresivas" de F.J.Naderman (Ed.Leduc).
  - . Unha obra Romántica. Por exemplo "Prthuz" de De La Croix (ed. Biladout).
- Unha obra do século XX, español ou non. Por exemplo algunha de M.Grandjany, "Aria Triste e Tocata" de J.M.Franco, "Nocturno n.º 2" de Moreno Gans.

MÍNIMOS DO REPERTORIO PARA O CURSO

Catro obras de estilos diferentes e dous estudos

METODOLOXIA

A educación musical partirá do coñecemento do alumno e basearase na motivación e inspiración para o desenvolvemento deste. A educación musical se entenderá como "fonte de confianza nun mesmo, crecemento persoal, benestar interno e medio de comunicación mundial" (Prof. D. Elliott, Xefe do Departamento de Educación Musical do New York University, EUA).

CRITERIOS DE AVALIACION

Dominar a técnica correspondente ao curso e tocar de memoria algunha obra
Interpretar estudos e obras de todas as épocas, de acordo cos seus criterios estilísticos correspondentes. Demostrar a autonomía necesaria para a resolución de problemas tanto teóricos coma técnicos.
Tocar en público con fluidez e autocontrol para lograr a comunicación co oínte.

PROCEDEMENTOS DE AVALIACION

- a) Observación e valoración directa no aula do traballo realizado polo alumno
- b) Observación e valoración do traballo realizado polo alumno no tempo de estudo individual
- c) Intervención en audicións públicas e clases colectivas
- d) Auto-avaliación do alumno

MEDIDAS DE RECUPERACION

No caso de que un alumno faltase a clase de instrumento sen xustificar as devanditas faltas, o alumno perdería o dereito á avaliación continua e por iso se lle convocaría a unha proba extraordinaria que terá lugar a final de curso. Por outra banda, se o alumno non amosase os coñecementos correspondentes ao curso, considerárase necesario a recuperación da materia mediante unha proba extraordinaria específica para a convocatoria de setembro.

PROBAS EXTRAORDINARIOS DE SETEMBRO

Na proba extraordinaria de setembro, o alumno interpretara as obras propostas na programación para o curso correspondente: unha obra elixida polo alumno, unha obra elixida polo profesor e outra elixida por sorteo.

CRITERIOS PARA A CONCESION DE AMPLIACION DE MATRICULA

Aqueles alumnos que superen o 75% dos obxectivos e contidos do curso correspondente dentro do primeiro trimestre, poderán ampliar matrícula para o curso seguinte.

5.4 CUARTO DO GRAO PROFESIONAL

OBXECTIVOS

Controlar a través da técnica a coordinación psicomotriz.

Afondar nas características teóricas propias de cada estilo así como as similitudes e diferenzas entre eles, e a súa aplicación correcta nas diferentes obras do repertorio do curso (musicalidade, expresión...).

Tocar en público demostrando autocontrol e fluidez do discurso musical

CONTIDOS

Práctica da técnica básica do Grao Elemental.

Práctica de escalas, intervalos, acordes e arpejos combinando posibilidades

Estudo de fórmulas rítmicas diferentes para cada man (complexidade progresiva).

Realización de traballos sobre as obras do curso desenvolvendo os seguintes puntos: análises harmónicas, formal, estilística e histórico, escribindo a súa propia ornamentación se así fóra necesario.

Interpretación correcta do repertorio solista propio do nivel.

Estudo do repertorio orquestral apto para o seu nivel.

Adestramento progresivo e permanente da memoria.

Práctica da improvisación con modulacións a tonalidades próximas, sobre temas propostos polo profesor.

Audición se é posible, de distintas versións dunha mesma obra, para unha posterior crítica e posta en común.

Coñecemento da evolución histórica da organoloxía da arpa.

RECURSOS DIDACTICOS (METODOLOXIA)

OBRAS

Primeiro Grupo: Técnica

- . Repaso e afianzamento da técnica do Ciclo anterior.
- . Práctica da técnica básica traballada no Grao Elemental
- . Combinación de todas as posibilidades aprendidas no ciclo anterior.

. Combinación de fórmulas rítmicas diferentes en cada un.

Segundo Grupo: Estudos

. Tres estudos elixidos entre a segunda metade do "Segundo Caderno", op. 34 de N. Ch.Bochsa (Ed. Leduc).

. Tres estudos do Primer libro de "48 estudos para harpa" de F.J.Dizi (Ed. Lemoine).

Terceiro Grupo: Obras Barrocas e Clásicas

. Unha obra Barroca ou clavecinista. Por exemplo algunha do Padre Soler.

. Unha obra Clásica. Por exemplo, "Sonata" de Mayer, "Air with variations" de Beethoven.

Cuarto Grupo: Obras Románticas e Modernas

. Unha Sonatina de entre os números 5 e 6 de "Sete Sonatinas Progresivas" de F.J.Naderman (Ed. Leduc)

. Unha Obra Romántica. Por exemplo, " Ile jeune o a vielle" de F. Godefroid.

Unha obra do século XX español. Por exemplo, "Tres pezas " de R.Halffter, "Impromptu" de J.Rodrigo.

MÍNIMOS DO REPERTORIO PARA O CURSO

Catro obras de estilos diferentes e dous estudos

METODOLOXIA

A educación musical partirá do coñecemento do alumno e basearase na motivación e inspiración para o desenvolvemento deste. A educación musical se entenderá como "fonte de confianza nun mesmo, crecemento persoal, benestar interno e medio de comunicación mundial" (Prof. D. Elliott, Xefe do Departamento de Educación Musical do New York University, EUA).

CRITERIOS DE AVALIACION

Dominar a técnica correspondente ao curso.

Interpretar estudos e obras de todas as épocas, de acordo cos seus criterios estilísticos correspondentes.

Demostrar a autonomía necesaria para a resolución de problemas tanto teóricos

coma técnicos.

Tocar en público con fluidez e autocontrol para lograr a comunicación co oínte.

Interpretar de memoria polo menos dúas das obras do curso

PROCEDEMENTOS DE AVALIACION

- a) Observación e valoración directa no aula do traballo realizado polo alumno
- b) Observación e valoración do traballo realizado polo alumno no tempo de estudo individual
- c) Intervención en audicións publicas e clases colectivas
- d) Auto-avaliación do alumno

MEDIDAS DE RECUPERACION

No caso de que un alumno faltase a clase de instrumento sen xustificar as devanditas faltas, o alumno perdería o dereito á avaliación continua e por iso se lle convocaría a unha proba extraordinaria que terá lugar a final de curso. Por outra banda, se o alumno non amosase os coñecementos correspondentes ao curso, considerarase necesario a recuperación da materia mediante unha proba extraordinaria específica para a convocatoria de setembro.

PROBAS EXTRAORDINARIOS DE SETEMBRO

Na proba extraordinaria de setembro, o alumno interpretara as obras propostas na programación para o curso correspondente: unha obra elixida polo alumno, unha obra elixida polo profesor e outra elixida por sorteo.

CRITERIOS PARA A CONCESION DE AMPLIACION DE MATRICULA

Aqueles alumnos que superen o 75% dos obxectivos e contidos do curso correspondente dentro do primeiro trimestre, poderán ampliar matrícula para o curso seguinte.

5.5 QUINTO DO GRAO PROFESIONAL

OBXECTIVOS

Controlar a través da técnica a coordinación psicomotriz.

Afondar nas características teóricas propias de cada estilo así como as similitudes e diferenzas entre eles, e a súa aplicación correcta nas diferentes obras do repertorio do curso (musicalidade, expresión...).

Tocar en público demostrando autocontrol e fluidez do discurso musical e a conseguinte comunicación co oínte.

Coñecer a organoloxía histórica da arpa

CONTIDOS

Práctica da técnica básica do Grao Elemental.

Práctica de escalas, intervalos, acordes e arpechos combinando posibilidades

Estudo de fórmulas rítmicas diferentes para cada man (complexidade progresiva).

Realización de traballos sobre as obras do curso desenvolvendo os seguintes puntos: análises harmónicas, formal, estilística e histórico, escribindo a súa propia ornamentación se así fóra necesario.

Interpretación correcta do repertorio solista propio do nivel.

Estudo do repertorio orquestral apto para o seu nivel.

Adestramento progresivo e permanente da memoria.

Práctica da improvisación con modulacións a tonalidades próximas, sobre temas propostos polo profesor.

Audición se é posible, de distintas versións dunha mesma obra, para unha posterior crítica e posta en común.

Coñecemento da evolución histórica da organoloxía da arpa e saber resolver pequenas avarías que presente o instrumento

RECURSOS DIDACTICOS (METODOLOXIA)

OBRAS

Primeiro Grupo: Técnica

- . Repaso e afianzamento da técnica do Ciclo anterior.
- . Práctica das técnica básica traballada no Grao Elemental en diferentes tonalidades desenvolvendo a maior velocidade posible, atendendo á mellor calidade do son. Combinación de todas as posibilidades aprendidas nos ciclos anteriores buscando a maior velocidade posible, atendendo á mellor calidade do son.

Segundo Grupo: Estudos

- . Tres estudos da primeira metade do segundo libro de "48 estudos para harpa" de F.J.Dizzi (Ed. Lemoine).

Terceiro Grupo: Obras Barrocas e Clásicas

- . Unha obra Barroca ou clavecinista. Por exemplo, "Concerto en SibM de G.F.Haendel", algunha sonata de Scarlatti, Adoitar, Gallés, Albéniz...
- . Unha obra Clásica. Por exemplo, "Sonata en Sib" de Krumpholtz.

Cuarto Grupo: Obras Románticas e Modernas

- . Unha sonatina de entre os números 6 e 7 de "Sete Sonatinas Progresivas" de F.J.Naderman (Ed. Leduc)
- . Unha obra do século XIX ou XX. Por exemplo, "A Source" de A. Hasselmans
- . Unha obra do século XX español. Por exemplo apunte Bético" de G. Gombau

MÍNIMOS DO REPERTORIO PARA O CURSO

Catro obras de estilos diferentes e dous estudos

METODOLOXIA

A educación musical partirá do coñecemento do alumno e basearase na motivación e inspiración para o desenvolvemento deste.

A educación musical se entenderá como "fonte de confianza nun mesmo, crecemento persoal, benestar interno e medio de comunicación mundial" (Prof. D. Elliott, Xefe do Departamento de Educación Musical do New York University, EUA).

CRITERIOS DE AVALIACION

Dominar a técnica correspondente ao curso e interpretar estudos e obras de todas as épocas, de acordo cos seus criterios estilísticos correspondentes.

Demostrar a autonomía necesaria para a resolución de problemas tanto teóricos coma técnicos.

Tocar en público con fluidez e autocontrol para lograr a comunicación co oínte.

Interpretar de memoria polo menos tres das obras do curso

PROCEDEMENTOS DE AVALIACION

a) Observación e valoración directa no aula do traballo realizado polo alumno

b) Observación e valoración do traballo realizado polo alumno no tempo de estudo individual

c) Intervención en audicións públicas e clases colectivas

d) Auto-avaliación do alumno

MEDIDAS DE RECUPERACION

No caso de que un alumno faltase a clase de instrumento sen xustificar as devanditas faltas, o alumno perdería o dereito á avaliación continua e por iso se lle convocaría a unha proba extraordinaria que terá lugar a final de curso. Por outra banda, se o alumno non amosase os coñecementos correspondentes ao curso, considerarase necesario a recuperación da materia mediante unha proba extraordinaria específica para a convocatoria de setembro.

PROBAS EXTRAORDINARIOS DE SETEMBRO

Na proba extraordinaria de setembro, o alumno interpretara as obras propostas na programación para o curso correspondente: unha obra elixida polo alumno, unha obra elixida polo profesor e outra elixida por sorteo.

CRITERIOS PARA A CONCESION DE AMPLIACION DE MATRICULA

Aqueles alumnos que superen o 75% dos obxectivos e contidos do curso correspondente dentro do primeiro trimestre, poderán ampliar matrícula para o curso seguinte.

5.6 SEXTO DO GRAO PROFESIONAL

OBXECTIVOS

Controlar a través da técnica a coordinación psicomotriz.

Afondar nas características teóricas propias de cada estilo así como as similitudes e diferenzas entre eles, e a súa aplicación correcta nas diferentes obras do repertorio do curso (musicalidade, expresión...).

Tocar en público demostrando autocontrol e fluidez do discurso musical e a conseguinte comunicación co oínte.

Coñecer a organología histórica da arpa

CONTIDOS

Práctica da técnica básica do Grao Elemental.

Práctica de escalas, intervalos, acordes e arpejos combinando todas as posibilidades coñecidas.

Estudo de fórmulas rítmicas diferentes para cada man (complexidade progresiva).

Realización de traballos sobre as obras do curso desenvolvendo os seguintes puntos: análises harmónicas, formal, estilística e histórico, escribindo a súa propia ornamentación se así fóra necesario.

Interpretación correcta do repertorio solista propio do nivel.

Estudo do repertorio orquestral apto para o seu nivel.

Adestramento progresivo e permanente da memoria.

Realización das súas propias cadencias, na medida das súas posibilidades para os concertos Barrocos e Clásicos

Práctica da improvisación con modulacións a tonalidades próximas, sobre temas propostos polo profesor.

Audición se é posible, de distintas versións dunha mesma obra, para unha posterior crítica e posta en común.

Coñecemento da evolución histórica da organología da arpa

RECURSOS DIDACTICOS (METODOLOXIA)

OBRAS Primeiro Grupo: Técnica

Repaso e afianzamento da técnica do curso anterior procurando desenvolver a maior velocidade e unha boa calidade de son.

Incorporación de todos os efectos sonoros posibles da harpa.

Variantes da escala e arpejos con cambios de tonalidades.

Segundo Grupo: Estudos

Dous estudos da segunda metade do "Cad. 2" op. 34 de N.C. Bochsa.

Dous estudos da segunda metade do segundo libro de N.C.Dzzi.

Dous estudos de "Estudos para harpa Bach" de M. Grandjany.

Terceiro Grupo: Obras Barrocas e Clásicas

Unha obra Barroca ou clavecinista. Por exemplo, Sonatas de Scarlatti, Adoitar...

Unha obra Clásica como "Aria con variacións e Rondó pastoral" de W.A.Mozart.

Cuarto Grupo: Obras Románticas e Modernas

Unha sonatina a elixir entre os números 6 e 7 das "Sete sonatinas progresivas" de F.J. Nadermann.

Unha obra do século XX, por exemplo " Tema e variacions de Haydn" de M Grandjany.

Unha obra do século XX español.

MÍNIMOS DO REPERTORIO PARA O CURSO

Catro obras de estilos diferentes e dous estudos

METODOLOXIA

A educación musical partirá do coñecemento do alumno e basearase na motivación e inspiración para o desenvolvemento deste. A educación musical se entenderá como "fonte de confianza nun mesmo, crecemento persoal, benestar interno e medio de comunicación mundial" (Prof. D. Elliott, Xefe do Departamento de Educación Musical do New York University, EUA).

CRITERIOS DE AVALIACION

Dominar a técnica correspondente ao curso

Interpretar estudos e obras das todas as épocas, de acordo cos seus criterios estilísticos correspondentes.

Demostrar a autonomía necesaria para a resolución de problemas tanto teóricos coma técnicos.

Tocar en público con fluidez e autocontrol para lograr a comunicación co oínte.

Interpretar de memoria todas as obras do curso.

Todas as obras elixidas para as probas de acceso presentan dificultades axeitadas ao nivel ao que se optan.

Para aprobar o especialista debe ver no opositor que:

Domina a técnica correspondente ao curso ao que accede.

Debe interpretar os estudos e obras das diferentes épocas de acordo cos seus criterios estilísticos, demostrando a autonomía suficiente

PROCEDEMENTOS DE AVALIACION

- a) Observación e valoración directa no aula do traballo realizado polo alumno
- b) Observación e valoración do traballo realizado polo alumno no tempo de estudo individual
- c) Intervención en audicións publicas e clases colectivas
- d) Auto-avaliación do alumno

MEDIDAS DE RECUPERACION

No caso de que un alumno faltase a clase de instrumento sen xustificar as devanditas faltas, o alumno perdería o dereito á avaliación continua e por iso se lle convocaría a unha proba extraordinaria que terá lugar a final de curso. Por outra banda, se o alumno non amosase os coñecementos correspondentes ao curso, considerarase necesario a recuperación da materia mediante unha proba extraordinaria específica para a convocatoria de setembro.

PROBAS EXTRAORDINARIOS DE SETEMBRO

Na proba extraordinaria de setembro, o alumno interpretara as obras propostas na programación para o curso correspondente: unha obra elixida polo alumno, unha obra elixida polo profesor e outra elixida por sorteo.

6. CRITERIOS DE AVALIACIÓN

6.1 CRITERIOS XERAIS

O fin xeral da avaliación é verificar o logro dos obxectivos previamente establecidos, pronosticar as posibilidades educativas do alumno, diagnosticar as dificultades que se presenten no proceso de ensino-aprendizaxe e orientar devandito proceso.

A avaliación é pois unha parte fundamental do ensino e a que permítenos comprobar os progresos que se van realizando ao longo do proceso de aprendizaxe.

A avaliación continua é a mais idónea en canto que permítenos estar examinando constantemente ao alumno. É fundamental unha avaliación inicial que sirvanos de base para planificar axeitadamente a acción educativa. Ademais, a avaliación debe ser sempre personalizada, é dicir, valorar as características persoais e peculiares de cada alumno sen esquecer os obxectivos mínimos fixados para realizar un ensino individualizado.

A execución e interpretación serán avaliados mediante a técnica de observación directa, téndose en conta a execución de exercicios, estudos e obras, no que fai a relaxación, técnica, precisión, fraseo, dinámica, articulación, calidade sonora e expresión, e dicir, interpretación a partir do punto de vista técnico, analítico e estético, dentro dos distintos niveis dos alumnos.

No programa dos distintos cursos aparecen sinalados un número de estudos e obras que o alumno deba completar, dependendo estas das aptitudes e capacidades persoal de cada un. Realizaranse sesións de avaliación de carácter xornal. Nas clases cualificaranse os coñecementos e aptitudes dos alumnos a través de varias probas onde o propio alumno colabora mediante unha autoavaliación, dado que o ensino que recibira será analítico e poderá en cada

momento comprobar onde realiza un bo traballo e onde debe mellorar.

Establécense tres sesións de avaliación para os alumnos durante o curso, onde os profesores das distintas materias deberan intercambiar opinións e informacións en xeral relativas a marcha do alumno nas distintas materias para así realizar unha avaliación global. Así pois, trimestralmente os pais serán informados destas sesións de avaliación que quedaran reflectidas en boletins informativos concluíndose os puntos positivos e os que o alumno debe mellorar. Ao final do curso, realizase unha avaliación final que permita un diagnostico definitivo do asimilado polo alumno durante o curso.

6.2 PROCEDEMENTOS DE AVALIACION

- a) Observación e valoración directa no aula do traballo realizado polo alumno
- b) Observación e valoración do traballo realizado polo alumno no tempo de estudo individual
- c) Intervención en audicións públicas e clases colectivas
- d) Auto-avaliación do alumno

6.3 RECURSOS DE AVALIACION

Caderno do profesor e do alumno. Os resultados diarios da valoración dos procedementos anteriormente mencionados recóllense puntualmente.

6.4 MEDIDAS DE RECUPERACION E PROBAS DE SETEMBRO

No caso de que un alumno faltase a clase de instrumento sen xustificar as devanditas faltas, o alumno perdería o dereito á avaliación continua e por iso se lle convocaría a unha proba extraordinaria que tería lugar ao final de curso. Considerarase necesario para a recuperación da materia, que o alumno amose os coñecementos, no que fai aos obxectivos e contidos correspondentes ao curso, mediante unha proba extraordinaria específica para a convocatoria de setembro. Na proba extraordinaria de setembro, o alumno interpretara as obras propostas na programación para o curso correspondente: unha obra elixida polo alumno, unha obra elixida polo profesor e outra elixida por sorteo.

6.5 AMPLIACION DE MATRICULA

Aqueles alumnos que superen o 75% dos obxectivos e contidos do curso correspondente dentro do primeiro trimestre, poderán ampliar matrícula para o curso seguinte.

7. RECURSOS DIDACTICOS

Os recursos didácticos son o conxunto de estratexias, medios e axudas que utilízase o profesor á hora de facilitar o proceso de ensinanza-aprendizaxe.

Así mesmo, os materiais didácticos son as ferramentas utilizadas para ese mesmo proceso. Os recursos didácticos constitúense a partir dos obxectivos a conseguir e os contidos a transmitir o alumno. Dada a diversidade do alumnado, o profesor tendera unha ampla paleta de recursos diversos e motivadores.

Os recursos didácticos para a clase de arpa serán:

Materiais de aula: catro arpás, unha aula e cabinas de estudo co apropiado acondicionamento acústico, cadeiras, tallos, atrás e misala

Materiais imprimidos, discográficos e audiovisuais: métodos, partituras, bibliografía especializada, cd's e dvd's

Recursos audiovisuais e informáticos: acceso mediante a biblioteca a equipos de música con lector de cd, reprodutor de vídeo e dvd, equipo de gravación

REPERTORIO ORIENTATIVO DO GRAO ELEMENTAL

MÉTODOS DE arpa, EXERCICIOS E ESTUDOS

B. Andres, Friandises

D. Bouchard, Golden Harp

M. Rosa Calvo- Manzano, Tratado analítico da técnica e estética da harpa.

Madrid, Editorial Alpuerto, S.A.

L. Lawrence, The ABC of Harp Playing

Larivière: Exercises and etudes for the harp

E. Pozzoli: Etudes de mediana dificultade por l'harpa

H. Renie, Complete Method for Harp. Paris, Alphonse Leduc

OBRAS

B. Andres- Les Petits Pas, Aquatintes, Dyades

Burton: Schumman on the harp
Calvo-Manzano Caderno Ana Magdalena Bach e "O pequeno mundo dos nenos"
L. Charpentier: 10 Pieces Variees
J.M. Damase, Promenade
M. Dilling, Old Tunes for New Harpist
Gabus: Images de Chine
H. Geliot, Les Plaisers de la Harpe
Grandjany: Harp Album, Noel Provençal, Et ron ron ron, petit patapon, First Grade
Pieces for Harp
F. Godefroid: Pensees musicales
Hasselmans: Trois Pieces
J. Mayhew: A Children's Story
C. Salzedo: Tiny tales for Harpist Beginners, Series 1 & 2, Song of the Volga
Boatmen
Suzuki Harp School, Vol. 1, 2 & 3
Silvia Wood, The Beatles Transcription
H.J. Zingel, New Harp Instruction 2

REPERTORIO ORIENTATIVO DO GRAO PROFESIONAL

MÉTODOS DE arpa, EXERCÍCIOS E ESTUDOS

N.Ch.Bochsa, Primeiro e segundo cuadernos, op.34

M. Rosa Calvo- Manzano, Tratado analítico da técnica e estética da arpa.

Madrid, Editorial Alpuerto, S.A.

F.J. Dizi, Primeiro Libro de 48 Estudos para harpa

Lariviere: Exercises and etudes for the harp

E. Pozzoli: Etudes de mediana dificuldade por l'harpa

H. Renie, Complete Method for Harp. Paris, Alphonse Leduc

OBRAS

Adoitar- Sonatas para a harpa

B. Andrés- Pistacho, Elégie por la Mort d'un Berger

Bach/Renié: Les classiques de la harpe

L.V.Beethoven- Swiss Air Variations, Sonatine

M.R. Calvo- Manzano- O pequeno mundo dos nenos
Cardon- Sonatas for Harp
Charpentier: 10 pieces
De La Croix- Prthuz
C. Dittersdorf- Concierto para harpa y Orquesta
J.L. Dusseck- Sonata en Do Menor, Seis sonatinas para harpa
Echevarria- Capricho Andaluz
G.F. Haendel- Tema e Variacións, Allegro,
R.Halffter- Tres piezas
J.M. Franco- Aria Triste e Tocatta
Moreno Gans- Nocturnos
M. Glinka- Nocturno, Variacións sobre un tema de Mozart
F. Godefroid- A Xoven e a Vella, Pensees Musicales
G. Gombau- Apunte Betico
M. Grandjany- Fantasía sobre un tema de Haydn, Automme, Aria in Classic Style
para harpa y Organo, Chinese Song, Harp Album
A. Hasselmans- Vals de Concierto, La Source
J. Krumpholtz- Sonatas
J. Meyer- Sonatas for Harp
J. Parry- Sonatas for Harp
G. Pierné- Impromptu Caprice
Saint- Saëns- Concierto para harpa y Orquesta
Salzedo- Freicheur
Scarlatti- Sonatas for Harp
P. Soler- Sonatas
L. Spohr- Variationen sur l'air "Je suis encore dans mon printemps"
N. Rota- Sarabanda e Toccata
A. Roussel- Impromptu

8. METODOLOXIA_

"Entender a práctica musical como fonte de confianza nun mesmo, crecemento persoal, benestar interno e medio de comunicación mundial". - Prof. D. Elliott

Para explicar a metodoloxía que utilizaremos, é necesario determinar tres conceptos claves da filosofía de educación musical: a) que é música, b) a experiencia musical e c) os valores e propósitos da educación musical.

A música (como arte que se escoita), é un concepto aberto que está determinado por factores históricos e conceptuais. Por iso, é imposible determinalo. Poderíamos dicir, que a música é a acción humana de construír parámetros auro-temporais co fin de gozar, crecer como persoa e coñecerse mellor a un mesmo.

As experiencias musicais caracterízanse pola intensa absorción e envolvimento en executar ou escoitar música. Os músicos e os espectadores poden tamén experimentar un sentimento de integración.

Os valores da educación musical son os mesmos que os da Música en si: gozar, coñecerse mellor a un mesmo e crecer como comparece. Por iso, o deber de todo profesor de música é facer que o alumno consiga os valores xa citados mediante un currículo adaptado ao nivel musical de cada alumno.

A continuación, expoñeremos o diagrama de Csikszentmihalyi's. Neste diagrama aparecen catro casos do resultado do estudo dun alumno. No lado horizontal temos o nivel musical dun alumno: de aprendiz (nivel máis baixo) a experto (nivel máis alto). O lado vertical representa o reto musical ou a dificultade do exercicio/obra, de máis doado a máis complexo.

O ritmo personalizado de cada alumno está representado pola liña perpendicular. Esta liña expón que o nivel musical crece cordamente coa dificultade musical, facendo que o alumno este motivado e logre un desenvolvemento progresivo musical e persoal. Por outro lado, vemos que se o nivel do reto é demasiado alto para o nivel musical de alumno, este se verá frustrado e con ansiedade, xa que non poderá lograr completar o exercicio. Tamén será difícil manter un alumno moi avanzado, facendo exercicios ou tocando obras demasiado doadas para os seus coñecementos. En resumo, a educación musical partirá do coñecemento do alumno e basearase na motivación e inspiración.

9. OS PROCEDIMENTOS DE ACCESO AO CURRÍCULO, SE É O CASO, PARA O ALUMNADO CON NECESIDADES ESPECÍFICAS

A atención á diversidade constitúe un reto necesario de resposta de educación de calidade de todo centro escolar. No conservatorio se recoñece a heteroxeneidade como algo positivo e enriquecedor no marco da calidade total. O recoñecemento das diversidades existentes (capacidade, motivación, interese, estilos de aprendizaxe, ritmos, valores culturais...) constitúen o punto do que partimos para evitar que as diferenzas se convirtan en desigualdades e desvantaxas entre o alumnado. A realidade educativa actual é complexa, variable e acolle, a un alumnado igualmente diverso. O principio de "Atención á diversidade" enténdese dende os seguintes plantexamentos:

1.- As diferenzas individuais no proceso de aprendizaxe constitúen un aspecto da condición humana. A diversidade é, polo tanto, unha característica de todos os alumnos e non só duns poucos.

2.- Todos os alumnos necesitan axudas psicopedagóxicas ao longo da súa escolarización, ben sexan de tipo persoal ou técnico ou material,

co obxecto de conseguir os fins da Educación. Polo tanto, o factor que marca as diferenzas fai referencia ao tipo e grao de axudas precisas.

3.- As necesidades educativas dos alumnos se presentan sempre asociadas ás condicións persoais e particulares froito dunha interacción entre o individuo e seu entorno físico-social-cultural.

Así mesmo, as persoas que destacan ou sobresaen pola súa excepcionalidade intelectual podémolas englobar co termo "Altas Capacidades" pois é a característica máis xenérica do grupo. Estas persoas forman un grupo moi heteroxéneo. Podemos dicir que cada unha delas, en realidade coma todas, será un "caso único". As concepcións sobre a sobredotación e talento foron modificándose en función dos diferentes modelos de intelixencia. Estes modelos podemos clasificalos en modelos baseados en capacidade, modelos baseados no rendemento, modelos cognitivos e modelos socioculturais.

A atención á diversidade leva implícita unha serie de medidas que son ofertadas dentro dunha estratexia común con diferentes opcións:

a) O reforzo educativo é unha medida ordinaria de atención á diversidade

que afecta a elementos non prescritivos do currículo, é dicir, á secuencia de contidos, ás formas e instrumentos de avaliación, á organización da aula, ós agrupamentos de alumnos e a todo aquilo incluído dentro do ámbito da metodoloxía.

b) Adaptacións do material didáctico: as modificacións dun ou de máis elementos prescritivos do currículo, como son os obxectivos, os contidos e os criterios de avaliación, para atender as necesidades educativas dun alumno ou unha alumna motivadas tanto por unha determinada dificultade persoal como polas súas capacidades excepcionais.

c) Propoñer actividades de traballo diferenciadas: O profesor fara unha análise dos contidos da materia e preparara actividades con distinto nivel de dificultade que permitan tratar estes mesmos contidos con esixencias distintas.

d) Organizar o traballo de forma flexible e con ritmos distintos de aprendizaxe.

e) Acelerar ou frear o ritmo de introdución de novos contidos adaptándose ao alumno individualmente.

10- AS ACTIVIDADES CULTURAIS E DE PROMOCIÓN DAS ENSINANZAS PROGRAMADAS POLO DEPARTAMENTO

As actividades extra-escolares son esenciais para o desenvolvemento persoal e artístico do alumnado. Desta forma, dividiremos estas actividades en dúas categorías: actividades extra-escolares relacionadas coas artes e as relacionadas co desenvolvemento físico e persoal.

10.1 ACTIVIDADES EXTRA-ESCOLARES PARA O DESENVOLVEMENTO ARTÍSTICO

É importante que o alumno, como músico, este exposto a outras manifestacións artísticas. Por iso será importante que o alumno coñeza e se enriqueza con visitas ao museo, exposicións, representacións de obras teatrais, espectáculos de danza clásica, moderna e folclórica e todo aquilo que poida relacionar máis adiante coa música que interpretará. Como alumno de arpa, sería conveniente que fose a

concertos de folk, jazz, música clásica e popular. Ademais, mediante os concertos sinfónicos e de agrupacións de cámara, percibirá o timbre sonoro dos demais instrumentos que poderá aplicar sempre nas diferentes voces da música para arpa. O departamento fomentará o desenvolvemento artístico mediante a promoción das seguintes actividades:

- Realización de cursos no segundo trimestre
- Organización de concertos en cada un dos trimestres con artistas invitados
- Programación de intercambios co outros conservatorios no segundo trimestre
- Organización de concertos en colexios, museos e institucións culturais por parte do alumnado
- Fomentar a participación do ensamble de guitarras e arpas nas actividades organizadas polo departamento

10.2 ACTIVIDADES EXTRA-ESCOLARES PARA O DESENVOLVEMENTO PERSOAL

É moi importante que como músicos e dende unha temperá idade, comprendamos que ao tocar un instrumento desgastamos o noso corpo coma se fósemos atletas profesionais. Por iso, debemos manter a nosa forma física sempre activa e forte. Como arpista, o alumno utilízase os músculos das costas, brazos, mans e dedos continuamente, sen esquecer tamén o esforzo que supón o cambio dos pedais. Desta forma, será importante que o alumno reforce a musculatura xa citada e os tendóns dos brazos mediante a práctica de actividades físicas. Os deportes máis apropiados, ademais de facer estramonios antes de tocar, serían a natación, pilates, circuítos de ximnasia predeterminados por un especialista e tamén o ioga e tai-chi. Cabe destacar a importancia da relaxación, non só á hora de tocar, senón tamén na vida cotiá. As actividades como ioga e tai-chi contribuirán á práctica da respiración diafragmática, a relaxación e tamén ao control da respiración, meditación e concentración. Por iso, estas disciplinas orientais, cumpren a esencia da famosa frase: "*Mens sana en corpore sano*".

11- OS PROCEDEMENTOS PARA QUE O DEPARTAMENTO COORDINE, VALORE E REVISE O DESENVOLVEMENTO E O RESULTADO DA SÚA PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA

Ao longo do curso o departamento empregará as reunións para levar a cabo as seguintes actividades:

- Posta en común dos criterios indicados na programación
- Análise dos resultados obtidos polos alumnos en función dos obxectivos en cada unha das audicións
- Adaptación da programación segundo as necesidades específicas de cada un dos profesores
- Ao remate do curso realizarase unha avaliación da programación en función dos obxectivos fixados e os resultados acadados

12- OS PROCEDEMENTOS PARA REALIZAR A AVALIACIÓN INTERNA DO DEPARTAMENTO

Na reunión final realizarase unha posta en común das impresións da cada un dos membros do departamento valorando o grao de comunicación, coordinación e efectividade do traballo acadado durante o curso.

13- PROBAS DE ACCESO A TODOS OS CURSOS AGÁS 1º G. ELEMENTAL

13.1 PROBA DE ACCESO AO SEGUNDO CURSO DO GRAO ELEMENTAL

As probas de acceso a todos os cursos do grao elemental agás o primeiro curso consisten en interpretar tres obras. Dúas das obras serán presentadas polo alumno, para o que se achega unha listaxe de obras orientativas divididas en cursos. A terceira obra será presentada polo tribunal e o alumno a tocará a primeira vista.

LISTAXE DAS OBRAS ORIENTATIVAS

- First Grade Pieces for Harp, M. Grandjany & J. Weindsensaul
- Golden Harp, D. Bouchard
- Unha obra de entre os números 3 e 4 de "O pequeno mundo dos nenos", M.Rosa Calvo-Manzano

CRITERIOS DA AVALIACION

- Interpretar as obras gozando da música e con seguridade e control da situación, empregando a medida e articulación axeitadas cunha postura relaxada na arpa
- Reflectir a importancia da respiración, relaxación, precisión técnica e calidade de son á hora de tocar a arpa

13.2 PROBA DE ACCESO AO TERCEIRO CURSO DO GRAO ELEMENTAL

As probas de acceso a todos os cursos do grao elemental agás o primeiro curso consisten en interpretar tres obras. Dúas das obras serán presentadas polo alumno, para o que se achega unha listaxe de obras orientativas divididas en cursos. A terceira obra será presentada polo tribunal e o alumno a tocará á primeira vista.

LISTAXE DAS OBRAS ORIENTATIVAS

- First Grade Pieces for Harp, M. Grandjany & J. Weindsensaul
- Tiny tales for Harpist Beginners, 1 & 2, C. Salzedo
  - Les Plaisers de la Harpe, H. Geliot
  -

CRITERIOS DA AVALIACION:

- Interpretar as obras gozando da música e con seguridade e control da situación, empregando a medida e articulación axeitadas cunha postura relaxada na arpa
- Reflectir a importancia da respiración, relaxación, precisión técnica e calidade de son á hora de tocar a arpa

13.3 OBRAS ORIENTATIVAS E CRITERIOS DA AVALIACIÓN PARA O PROBA DE ACCESO AO CUARTO CURSO DO GRAO ELEMENTAL

As probas de acceso a todos os cursos do grao elemental agás o primeiro curso consisten en interpretar tres obras. Dúas das obras serán presentadas polo alumno, para o que se achega unha listaxe de obras orientativas divididas en cursos. A terceira obra será presentada polo tribunal e o alumno a tocará á primeira vista.

LISTAXE DAS OBRAS ORIENTATIVAS

- E. Pozzoli: Etudes de mediana difficultade por l'harpa
- H. Geliot, Les Plaisers de la Harpe
- Suzuki Harp School, Vol 2 & 3
- B. Andres, Aquatintes & Les Petit Pas
- J.M. Damase, Promenade
- M. Dilling, Old Tunes for New Harpist
- J. Mayhew, A Children's Store

CRITERIOS DA AVALIACION:

- Interpretar as obras gozando da música e con seguridade e control da situación, empregando a medida e articulación axeitadas cunha postura relaxada na arpa
- Reflexionar a importancia da respiración, relaxación, precisión técnica e calidade de son á hora de tocar a arpa

13.4 PROBA DE ACCESO AO GRAO PROFESIONAL (*)

Na proba de acceso ao grao profesional o alumno presentará un total de tres obras de distintos estilos e unha delas interpretárase de memoria.

LISTAXE DAS OBRAS ORIENTATIVAS

- E. Pozzoli: Etudes de mediana difficultade por l'harpa
- M.R Calvo-Manzano Cuaderno Ana Magdalena Bach
- Suzuki Harp School, Vol 2 & 3
- H.J. Zingel, New Harp Instruction 2
- B. Andrés: Épices
- Burton: Schumman on the harp
- F. Godefroid: Priere
- Hasselmans: Trois Pieces
- Gabus, Images de Chine
- M. Grandjany: Harp Album
- Silvia Wood: The Beatles Transcription

(*) Interpretárase de memoria unha das tres obras a presentar ao exame

CRITERIOS DA AVALIACION:

- Interpretar as obras gozando da música e con seguridade e control da situación, empregando a medida e articulación axeitadas cunha postura relaxada na arpa
- Reflectir a importancia da respiración, relaxación, precisión técnica e bo son

13.5 PROBA DE ACCESO AO SEGUNDO DO GRAO PROFESIONAL (*)

Nesta proba o alumno presentará un total de tres obras e unha de elas interpretárase de memoria.

LISTAXE DAS OBRAS ORIENTATIVAS

E. Pozzoli: Etudes de mediana difficultade por l'harpa,

F. Alberti, Etude Facile

N. Bochsa Célebres Etudes pour le Harpe Op. 318

Caderno 11 de "Os clásicos da harpa" de H.Renié (Ed. Leduc) ou "Preludios e Invencións" de J.S.Bach.

Primeira Sonata de J.L.Dusseck (Ed. Supraphon Praha-Artia)

Sonata de Clementi

Menuett de Mayer

Allegro de Haendel

Beethoven Sonatine

Godefroid Pensees Musicales

Charpentier 10 pieces variees

M. Grandjany Harp Album, Les Cerisiers en Fleurs ou Et Ron Ron, Petit Patapon

C. Salzedo, Fraicheur

(*) Interpretárase de memoria unha das obras a presentar ao exame

CRITERIOS DA AVALIACION:

- Interpretar as obras gozando da música e con seguridade e control da situación, empregando a medida e articulación axeitadas cunha postura relaxada na arpa
- Reflectir a importancia da respiración, relaxación, precisión técnica e bo son

13.6 PROBA DE ACCESO AO TERCEIRO CURSO DO GRAO PROFESIONAL(*)

Nesta proba o alumno presentará un total de tres obras e unha de elas interpretárase de memoria.

LISTAXE DAS OBRAS ORIENTATIVAS

- "Sete sonatinas progresivas" de F.J.Naderman.
- "Seis sonatinas para harpa" de J.L.Dussek.
- "A harpa no Renacemento español" M.R.Calvo-Manzano.
- Cuadreno nº11 de "Os clásicos da harpa" de H.Renié

(*) Interpretárase de memoria unha das obras a presentar ao examen

CRITERIOS DA AVALIACION:

- Interpretar as obras gozando da música e con seguridade e control da situación, empregando a medida e articulación axeitadas cunha postura relaxada na arpa
- Reflectir a importancia da respiración, relaxación, precisión técnica e bo son

13.7 PROBA DE ACCESO AO CUARTO CURSO DO GRAO PROFESIONAL (*)

Nesta proba o alumno presentará un total de tres obras e unha de elas interpretárase de memoria.

LISTAXE DAS OBRAS ORIENTATIVAS

- "Seis sonatinas para harpa" de J.L.Dussek.
- "Sete sonatinas progresivas" de F.J.Naderman.
- Sonatas de Cardon
- Sonatas de J. Parry
- Allegro de Haendel

CRITERIOS DA AVALIACION:

- Interpretar as obras gozando da música e con seguridade e control da situación, empregando a medida e articulación axeitadas cunha postura relaxada na arpa
- Reflectir a importancia da respiración, relaxación, precisión técnica e bo son

13.8 PROBA DE ACCESO AO QUINTO CURSO DO GRAO PROFESIONAL (*)

Nesta proba o alumno presentará un total de tres obras e unha de elas interpretárase de memoria.

LISTAXE DAS OBRAS ORIENTATIVAS

- "Sete sonatinas progresivas " de F.J.Naderman.
- "Seis sonatinas para harpa" de J.L.Dussek.
- Sonatas de Scarlatti e de Adoitar.
- Aria Triste e Tocata de J.M.Franco.
- "48 estudos para arpa" de F.J.Dizi

CRITERIOS DA AVALIACION:

- Interpretar as obras gozando da música e con seguridade e control da situación, empregando a medida e articulación axeitadas cunha postura relaxada na arpa
- Reflectir a importancia da respiración, relaxación, precisión técnica e bo son

13.9 PROBA DE ACCESO AO SEXTO CURSO DO GRAO PROFESIONAL (*)

Nesta proba o alumno presentará un total de tres obras e unha de elas interpretárase de memoria.

LISTAXE DAS OBRAS ORIENTATIVAS

- "48 estudos para harpa" de F.J.Dizi
- "A harpa no Renacemento español" de Mª Rosa Calvo-Manzano.
- .- "Sete sonatinas progresivas" de F.J.Naderman.
- Sonatas de Mayer.
- .-A jeune et a vielle de F.Godefroid.
- .-A danza da pastora de Halffter.

CRITERIOS DA AVALIACION:

- Interpretar as obras gozando da música e con seguridade e control da situación, empregando a medida e articulación axeitadas cunha postura relaxada na arpa
- Reflectir a importancia da respiración, relaxación, precisión técnica e bo son

14. BIBLIOGRAFIA

Asociación Profesional de Orientación Educativa de Galicia, www.apoegal.com

M. Rosa Calvo-Manzano, *Tratado analítico de la técnica y estética del harpa.*

Madrid, Editoria Alpuerto, S.A.

D.J. Elliott, *Music Matters. A New philosophy of Music Education.* New York, Oxford University Press, 1995

H. Renie, *Complete Method for Harp.* Paris, Alphonse Leduc

Real Decreto 198/2007 del 27/09/2007 polo que se establecen o currículo das ensinanzas elementais de rexime especial de música

Real Decreto 203/2007, do 27/09/2007, polo que se establece o currículo das ensinanzas profesionais de réxime especial de música.

ANEXO I: MODELO DE PROGRAMA DE RECITAL DE FIN DE GRADO PROFESIONAL

No fin de grao profesional o alumno presentará un programa de recital dun mínimo de 45 minutos. Poderá seleccionar obras de diferentes épocas e compositores o varias obras do mesmo estilo o compositor, presentando sempre un programa con un tema onde todas as obras teñan unha relación.

ANEXO II: PREMIO FIN DE GRAO PROFESIONAL

DISPOSICIÓN XERAIS PARA A PROBA DE CONCESIÓN DO PREMIO

Partendo da base do acordado na xuntanza do Departamento de Corda Pulsada do día 26 de maio de 2010, na proba de Premio Fin de Grao Profesional da arpa interpretaranse dúas obras de diferentes estilos dun nivel acorde do curso 6º de Grao Profesional ou superior, que serán elixidas da listaxe adxunta.

LISTAXE ORIENTATIVO DAS OBRAS A PRESENTAR AO EXAMEN

1- Un concerto para harpa a elixir entre os seguintes ou outro do mesmo nivel:

C. Dittersdorf- Concerto para harpa y Orquesta

M. Grandjany- Aria in Classic Style para harpa y Organo

G.F. Haendel- Concerto para harpa en Sib Mayor (calquer edición, inclusive versión propia del/a alumno/a a partir da edición Urtext)

C. Saint- Saëns- Concerto para harpa y Orquesta

2- Unha obra de concerto a elixir entre as seguintes ou outra do mesmo nivel:

B. Andrés- Elégie por la Mort d'un Berger

J.L. Dusseck- Sonata en Do Menor

G.F. Haendel- Tema e Variacións

M. Glinka- Variacións sobre un tema de Mozart

F. Godefroid- A Xoven e a Vella

M. Grandjany- Fantasía sobre un tema de Haydn

A. Hasselmans- Vals de Concerto

G. Pierné- Impromptu Caprice

L. Spohr- Variationen sur l'air "Je suis encore dans mon printemps"

N. Rota- Sarabanda e Toccata

A. Roussel- Impromptu

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

-Valorarase a posta en escena e a profesionalidade do aspirante.

-Valorarase a interpretación de memoria

-O aspirante deberá demostrar un nivel de suficiencia y unha execución brillante con respecto a calidade que presupón la alta cualificación que da acceso a esta proba.